

Strategi for
Finansdepartementets
arbeid med internasjonale
spørsmål i årene
framover

FINANSDEPARTEMENTET

Innhold

Kapittel 1	Sammendrag og prioriteringer	2
Kapittel 2	Nærmere om Finansdepartementets arbeid med EU/EØS-saker	5
2.1	Innledning	5
2.2	Generelle utfordringer for Norge i lys av utviklingen i EU	5
2.3	Organisering av EU/EØS-arbeidet i Finansdepartementet	5
2.4	Arbeid for å påvirke utformingen av EØS-regelverk	6
2.5	Forholdet til ESA og EFTA-domstolen	9
2.6	Forholdet til Europaparlamentet	9
Kapittel 3	Oversikt over annen internasjonal virksomhet i Finansdepartementet pr. 1.1. 2007	11
3.1	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)	11
3.2	Multilaterale finansinstitusjoner	12
3.3	Forholdet til Norden	12
3.4	Den europeiske frihandelsorganisasjonen (EFTA)	13
3.5	Verdens handelsorganisasjon (WTO)	13
3.6	Internasjonalt skattesamarbeid	14
3.7	Bistandsarbeid	14
3.8	Internasjonalt miljøarbeid	14
3.9	Konjunkturovervåking	15
3.10	Statens pensjonsfond – utland	15
3.11	Anslått ressursbruk til internasjonalt arbeid i Finansdepartementet	15

Forord

Arbeidet med internasjonale spørsmål blir stadig viktigere for Finansdepartementet, bl.a. som følge av integrasjonsprosessen i Europa og den pågående globalisering av verdensøkonomien.

I Finansdepartementets strateginotat fra 2004 ble det internasjonale økonomiske samarbeidet gjennomgått. I det notatet som nå legges fram, gis en oppdatering med retningslinjer for arbeidet de neste par år.

Notatet vil bli benyttet for ledelsen og avdelingenes arbeid med disse spørsmål, og for å informere samarbeidspartnere i andre departementer, utenriktjenesten og offentligheten om vårt arbeid.

I kapittel 1 gis et sammendrag av hovedproblemstillinger i notatet og en oversikt over Finansdepartementets prioriteringer. I kapittel 2 gis en nærmere oversikt over EØS/EU- samarbeidet, og i kapittel 3 omtales de øvrige hovedområder for Finansdepartementets internasjonale virksomhet.

Finansdepartementet, mars 2007

Tore Eriksen

Thorvald Moe

Nina Bjerkedal

Halvor Hvideberg

Kapittel 1 Sammendrag og prioriteringer

1.1

I Finansdepartementets strateginotat fra 2004 ble det drøftet hvordan en burde arbeide med internasjonale spørsmål i Finansdepartementet. I vedlegg 3 til strateginotatet ble det gitt en mer detaljert oversikt over vår deltaking i internasjonalt arbeid pr 1.1. 2004.

I løpet av de siste tre år har det ikke funnet sted store endringer i departementets arbeid med internasjonale spørsmål. Men noen endringer har funnet sted, både med hensyn til organisering og ressursbruk:

- Avdelingen for formuesforvaltning (AFF) er opprettet, og den vil engasjere seg mye i internasjonal virksomhet;
- Departementet har engasjert seg mer i arbeid med bistandsspørsmål og i utviklingsland;
- Departementet har engasjert seg mer i de pågående WTO-forhandlingene;
- Finansmarkedsavdelingen (FMA) har økt ressursinnsatsen på regelverksutvikling i EØS-sammenheng.

I kapittel 2 gis en mer detaljert gjennomgang av EU/EØS-arbeidet, og i kapittel 3 en oppdatert og detaljert oversikt over departementets deltaking i internasjonal virksomhet.

1.2

Den kanskje klareste internasjonale utviklingstendensen siden 2004 er den vedvarende globaliseringsprosessen og framveksten av Brasil, Russland, og særlig Kina og India, som framtidige økonomiske stormakter (de såkalte BRIC-landene). Vårt naboland Russland spiller også en framtrædende rolle som stor energiproducent og energi eksportør. Verdenshandelen øker om lag dobbelt så fort som BNP, og den globale, internasjonale arbeidsdelingen forsterkes. Deler av Asia og Latin-Amerika deltar i denne prosessen, mens deler av Afrika henger etter og er preget av interne politiske konflikter, liten økonomisk utvikling og stor fattigdom.

Global oppvarming, den nye IPCC-rapporten om klima og Stern-rapporten har alle bidratt til at klimaspørsmål har fått økt oppmerksomhet. Gjennomføring av forpliktelsene i Kyoto-perioden 2008-2012 og forhandlinger om nye internasjonale avtaler vil ha

viktige politikimplikasjoner og virkninger for norsk økonomi de kommende år.

Noen viktige aspekter ved utviklingen sett med norske øyne er:

- Verdien av å opprettholde og helst styrke det multilaterale handelsregimet i regi av WTO, jf. pågående forhandlinger (Doha-runden) er betydelig;
- Gjennomføring av Kyoto-forpliktelsene og eventuelle nye internasjonale klimaavtaler kan etter hvert få stor betydning for norsk økonomi og økonomisk politikk;¹
- Vedvarende globale, finansielle ubalanser har ikke hindret fortsatt høy økonomisk vekst internasjonalt, men de skaper friksjoner mellom USA, Europa og Asia - særlig Kina - som vokser mye raskere enn OECD-landene, og særlig Europa;
- Internasjonale multinasjonale organisasjoner som Verdensbanken, IMF og OECD bidrar med mye bra arbeid, og Verdensbanken er nå den ledende internasjonale organisasjonen i arbeidet med bærekraftig utvikling globalt;
- EU-samarbeidet har siden 2004 vært preget av utvidelsene, først EU 10 (fra 1.5. 2004) og senere Bulgaria og Romania (fra 1.1. 2007). Samarbeidet har imidlertid ikke blitt utdypet videre som en kunne ha forventet. EU-landene har forskjellige oppfatninger om det indre samarbeidet, og ulike holdninger til hvordan globaliseringen bør møtes. I økonomisk forstand er det fortsatt det indre markedet, ØMU og den felles handels- og landbrukspolitikken som betyr mest;
- EØS-avtalen og samarbeidet med EU i denne forbindelse forblir en grunnpilar for Norge i det europeiske samarbeidet. Deltakelsen i det indre markedet griper direkte inn i norsk strukturpolitikk på de områder som omfattes. På finansmarkedsområdet har omfanget av nye direktiv vært stort de senere årene. Med hensyn til skatt pålegger EØS-avtalen Norge å ha nasjonale regler som ikke kommer i strid med de grunnleggende prinsippene i EØS-avtalen om de fire frihetene og ikke-diskriminering. Også når det gjelder statsstøtte har en i økende grad måttet forholde seg til EØS-regelverket.

¹ På et uformelt møte mellom finansministrene i EU- og EFTA-landene høsten 2006 foreslo den britiske finansminister Brown at de europeiske finansdepartementene burde samarbeide aktivt i klimapolitikken

1.3

Det er grunn til å tro at internasjonalt økonomisk samarbeid blir viktigere for Finansdepartementet i årene framover. Globaliseringsprosessen med økende integrasjon vil mest sannsynlig fortsette. USA, EU og Japan vil i økende grad bli utfordret av BRIC-landene og andre aktører. EØS forblir som nevnt av meget stor viktighet for oss, men andre land og regioner vil få økende betydning for vårt arbeid med økonomisk politikk, internasjonal politikk og samarbeid om handel, miljø, skatt og andre spørsmål av betydning for utviklingen i de økonomiske strukturene på sikt. Forvaltningen av Statens Pensjonsfond - Utland får etter hvert en ny internasjonal dimensjon når fondet øker så mye i størrelse.

1.4

Det vil være svært viktig at Finansdepartementet opprettholder og videreutvikler sin kompetanse og deltakelse i regelverksutviklingen og regelverkstolkning i EU og EØS. Ressursbehovet her avhenger bl.a. av hvilke prosesser som settes i gang av EU og ESA, men EØS-samarbeidet vil være et hovedsatsingsområde for Finansdepartementet de nærmeste år. Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

1.5

Det andre hovedsatsingsområdet for multilateralt internasjonalt samarbeid vil være knyttet til arbeidet i organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, OECD. OECD har et sekretariat på om lag 2000 personer av høy faglig kvalitet. I tillegg til de 30 medlemslandene er det et omfattende samarbeid med ikke-medlemsland, og medlemskapsutvidelse drøftes aktivt. I denne forbindelse er det viktig at utvidelsene ikke svekker kvaliteten på sekretariatets arbeid, og organisasjonens relevans i det internasjonale økonomiske samarbeidet opprettholdes slik at sentrale land prioriterer arbeidet i de mange komiteene og arbeidsgruppene. Norge støtter russisk medlemskap. Det er av betydning for OECDs relevans at større aktører som Brasil, Kina og India og en regional betydningsfull aktør som Sør-Afrika trekkes mer aktivt med i arbeidet. Men dette kan også skje innenfor andre samarbeidsrammer enn medlemskap. Russland, Kina, India, Chile, Argentina og Sør-Afrika er alle observatører i skattekomiteen (CFA), og Kina inviteres til møter i arbeidsgruppe 3 under komiteen for økonomisk politikk (EPC).

OECD kan bli en ledende internasjonal organisasjon for analyse og politikktutforming knyttet til globalisering. Alle områder unntatt forsvarspolitik og justissamarbeid dekkes av organisasjonen. I tillegg til økonomisk politikk er skattespørsmål et sentralt område for OECD hvor Finansdepartementet deltar aktivt, og hvor internasjonale retningslinjer har stor betydning for den faglige utvikling. Også sysselsettingspolitikk, utdanningspolitikk, miljøpolitikk og overvåking av effektivitet og kvalitet innenfor offentlig tjenesteyting er viktig for Finansdepartementet, og – som nærmere omtalt i kapittel 3 – deltar medarbeidere fra Finansdepartementet sammen med de berørte fagdepartementer i arbeidet også på andre områder.

I over ti år har OECD vært under finansielt press. Selv om noen reformer er foretatt, vil Finansdepartementet delta aktivt sammen med Utenriksdepartementet i arbeidet med nødvendig modernisering av organisasjonen. Det er fortsatt for mange beslutningsnivåer, og samarbeidet mellom direktoratene er ikke godt nok.

1.6

Nye regler for bankers kapitaldekning (Basel II), nye regler for verdipapirhandel og børser (MiFID og Transparency), nye regnskapsregler og nye kapitalkrav for forsikringsselskaper (Solvency II) er eksempler på krevende regelverksprosesser med utspring i internasjonale forpliktelser på finansmarkedets område. For å overholde våre internasjonale forpliktelser er det nødvendig at FIN opprettholder en tilstrekkelig god gjennomføringskompetanse på dette området.

1.7

Finansdepartementets deltaking i internasjonalt samarbeid fungerer i store trekk tilfredsstillende. Vår samlede ressursinnsats kan grovt anslås til 30 årsverk pr. år, jf. kapittel 3. I tillegg vil AFF bruke mye tid på internasjonal virksomhet. Blant annet fordi vi ikke er medlem av EU, synes det ikke sterkt påkrevet med store endringer verken når det gjelder ressursinnsats eller organisering de nærmeste to til tre årene. Men noe økt ressursinnsats på internasjonal virksomhet bør vurderes etter behov.

Ved vurdering av våre prioriteringer i årene framover bør det legges særlig vekt på følgende hensyn:

- Innflytelse i forhold til beslutninger som er viktige for Norge
- Læring og videreutvikling av departementets menneskelige kapital
- Søking etter god internasjonal praksis på Finansdepartementets ansvarsområder.

1.8

På denne bakgrunn legges det opp til følgende prioriteringer og mindre justeringer:

1.8.1

Kompetanseoppbygging, både på internasjonalt arbeid spesielt og på departementets fagområder generelt, bør ha betydelig vekt. Hvordan kompetansen til departementets medarbeidere kan styrkes ytterligere bør overveies nærmere. I den forbindelse framstår arbeidsopphold ved OECD, både ved delegasjonen og i sekretariatet, som særlig viktig. Opphold ved EU-delegasjonen, EU-kommisjonen, EFTA/ESA, eller i nordiske søsterdepartementer kan også ha stor kompetanseoppbyggende verdi. Departementets medarbeidere bør videre oppmuntres til opphold ved førsteklasses utenlandske universiteter.

1.8.2

Finansdepartementet bør prioritere å rekruttere medarbeidere til stillingene ved de norske delegasjonene til OECD og EU, og til stillinger som secondments i OECD-sekretariatet og i EU-kommisjonen. Departementets deltaking i bistandsarbeid, som har økt på ad hoc basis siden 2004, bør konsentreres om rådgivningsvirksomhet i forbindelse med forvaltning og beskatning av petroleumsinntekter. Det bør imidlertid fortsatt gis adgang til at Finansdepartementets medarbeidere kan få søke på Utenriksdepartementets landøkonomstillinger i konkurranse med Utenriksdepartementet/Norads egne ansatte, og på hospiteringsopphold i NORAD.

1.8.3

Ressursinnsatsen i EØS-relatert regelverksarbeid er styrket i de senere årene. En viss ytterligere styrking bør vurderes, bl.a. som oppfølging av regjeringens og Stortingets ønske om større utnytting av mulighetene for innflytelse på dette området.

1.8.4

Vår deltaking i de mange komiteer og arbeidsgrupper i OECD er av stor betydning, og søkes ytterligere styrket. En bør gi analyser og politikkdrøfting knyttet til strukturspørsmål og globalisering økt vekt.

1.8.5

Deltakelse i WTO-arbeidet er som nevnt trappet opp siden 2005, bl.a. gjennom en aktivisering av departementets WTO-gruppe, som bl.a. vil analysere den internasjonale handelsutviklings betydning for hele den norske økonomien, og ved deltakelse på politisk plan i ministermøter mv. ved en statssekretær. Dette bør fortsette.

1.8.6

Vårt arbeid med saker knyttet til IMF og Verdensbanken bør videreføres uten store endringer. Det samme gjelder nordisk samarbeid.

1.8.7

Departementets deltaking i det internasjonale miljø-samarbeidet, hvor vi allerede er involvert i mange aktiviteter, bør styrkes noe. Framover vil bl.a. arbeid med en etterfølger til dagens Kyoto-avtale være viktig. UK Treasury har invitert oss og andre finansdepartementer til et tettere samarbeid om klimaspørsmål. Finansministeren er norsk bærekraftsminister.

1.8.8

Finansdepartementets bilaterale arbeid er i dag i hovedsak rettet mot nordiske land, Storbritannia og USA. Dette arbeidet er viktig og bør videreføres. I tillegg bør departementet søke å styrke det bilaterale samarbeidet med noen få store globale aktører, særlig Tyskland, Russland, India og Kina. Kontakt gjennom OECD samarbeidet kan utnyttes i denne forbindelse.

Kapittel 2 Nærmere om Finansdepartementets arbeid med EU/EØS-saker

2.1 Innledning

I St.meld. nr. 23 (2005-2006) Om gjennomføring av europapolitikken vises det til at Soria-Moria-erklæringen slår fast at europapolitikken skal være ett av Regjeringens satsingsområder. I meldingen er det presentert en handlingsplan for å systematisere og effektivisere arbeidet med EU/EØS-saker. Det heter i meldingen at EUs politikk påvirker store deler av det norske samfunnet. Europapolitikk bør derfor, ifølge meldingen, settes høyt på dagsordenen og gis god oppfølging gjennom hele den politiske styringskjeden. Videre pekes det på viktigheten av tydelige og tidlige politiske prioriteringer, samt åpenhet og dialog.

I Innst. S. nr. 115 (2006-2007) *Om gjennomføring av europapolitikken* peker utenrikskomiteen bl.a. på at "utviklingen i det europeiske samarbeidet innebærer at EU treffer beslutninger som påvirker stadig flere sider av det norske samfunnet. Forholdet til EU kan derfor ikke lenger ses som et rent utenrikspolitisk anliggende. EUs politikk griper nå inn i alle sider ved det norske samfunnet, også de som tradisjonelt har vært innenrikspolitiske". Komiteen peker videre på at dette faktum øker behovet for reformer av saksbehandlingen på norsk side, og uttaler at "Komiteen vil i dette reformarbeidet legge særlig vekt på at norske muligheter for innflytelse utnyttes bedre, og at den demokratiske forankring av prosessen styrkes".

Handlingsplanen som er skissert i ovennevnte stortingsmelding, er svært generell i sin utforming, og gir få konkrete styringssignaler. I stortingsmeldingen ble det imidlertid presisert at de ulike tiltakene burde følges opp på en konkret og systematisk måte. Som et ledd i dette presenterte Utenriksdepartementet i november 2006 en tiltaksplan for å gjøre handlingsplanen operativ. Det er forutsatt at ansvaret for gjennomføring av de ulike tiltakene i tiltaksplanen i stor grad skal ligge i det enkelte departement.

Nedenfor gis en nærmere oversikt over Finansdepartementets arbeid med EU/EØS-saker, samt en strategi for hvordan departementet best kan ivareta norske interesser i dette arbeidet. Framstillingen er i noen grad vinklet mot St.meld. nr. 23 og tiltaksplanen som Utenriksdepartementet har utarbeidet i oppfølgingen av denne. Ressursinnsatsen fra Finansdepartementets medarbeidere på dette området må også prioriteres i lys av andre viktige arbeidsoppgaver i departementet, herunder annet internasjonalt arbeid, jf. kapitlene 1 og 3.

2.2 Generelle utfordringer for Norge i lys av utviklingen i EU

I St.meld. nr. 23 argumenteres det for at utviklingen i EU gir nye muligheter og nye utfordringer for norsk europapolitikk. EU-utvidelsene i 2004 og 2007 har gjort EU mer variert og mangfoldig. Samtidig er EUs dagsorden i endring. Det indre markedet er supplert med forsøk på et tettere samarbeid på det økonomiske området. Det legges, ifølge meldingen, større vekt på sektorovergripende strategier der bl.a. økonomi, sysselsetting og miljø forsøkes sett i sammenheng. Det reflekteres også i mer sektorovergripende EU-rettsakter med elementer som faller både innenfor og utenfor EØS-avtalens virkefelt.

Utviklingen i EU etter 2004 er preget av innlemmelse av EU 10 og Bulgaria og Romania, men også av arbeidet med en ny grunnlov og tjenestedirektivet. Her foreligger ulike synspunkter mellom medlemslandene. Samtidig er Lisboa-strategien lagt om etter at midtveisgjennomgangen i 2004-2005 konkluderte med at den ikke hadde vært særlig vellykket. Innen Finansdepartementets fagområder har det vært høy aktivitet med å gjennomføre Handlingsplanen for finansielle tjenester. EUs institusjonelle utforming er også endret. Spesielt har Europaparlamentet fått mer innflytelse på utformingen av regelverk. EF-domstolen har en sentral rolle i utviklingen av grunnleggende prinsipper for EU-samarbeidet, og domstolens fortolkning av eksisterende regelverk har hatt stor betydning for utviklingen av EU. Utviklingen av de nye samarbeidsområdene i EU fanges i liten grad opp av EØS-avtalen, men berører norske interesser og påvirker rammevilkårene for norsk politikk og samfunnsutvikling. Dette gjør det krevende for Norge å påvirke beslutninger i EU.

2.3 Organisering av EU/EØS-arbeidet i Finansdepartementet

Ansvarsdelingen mellom departementene og den enkelte statsråds politiske og konstitusjonelle ansvar innenfor sitt fagområde gjelder fullt ut også i EØS-saker.

- I Finansdepartementet er arbeidet med EU/EØS-saker organisert slik at fagsakene i hovedsak håndteres av fagavdelingene direkte, mens Økonomiavdelingen (ØA) samordner departementets EU/EØS-arbeid av mer generell karakter
- ØA har ansvaret for bl.a. saker (prosesser) som berører flere avdelinger. Avdelingen representerer departementet i stor grad utad i kommunikasjonen med Utenriksdepartementet og

- Nærings- og handelsdepartementet. Avdelingen deltar bl.a. i Koordineringsutvalget for EØS-saker og legger til rette for departementets kontakter med EU-systemet på politisk og høyt administrativt nivå (utenom medvirkning i komiteer og arbeidsgrupper under EU-kommisjonen)
- En vesentlig del av Finansdepartementets arbeid i forbindelse til utforming av EØS-relevant regelverk er knyttet til fagområdene *finansielle tjenester, verdipapirmarked, regnskap og revisjon*. Arbeidet med å integrere de europeiske finansmarkedene har vært et hovedsatsingsområde i EU de seneste årene. Fagansvaret i Finansdepartementet ligger i hovedsak i Finansmarkedsavdelingen (FMA)
 - EØS-avtalen inneholder ikke regler om samordning av *direkte og indirekte skatter*. EUs sekundærlovgivning legger derfor ingen formelle bindinger på norske skatteregler. Sekundærlovgivningen tas likevel i betraktning ved utformingen av norske regler. På området for direkte skatt er det få direktiver. På området for indirekte skatt er omfanget stort. EØS-avtalen pålegger Norge å ha nasjonale regler som ikke kommer i strid med de grunnleggende prinsippene i EØS-avtalen om de fire frihetene og ikke-diskriminering. Videre må EUs regelverk for statsstøtte gjennomføres i norsk rett. Skattelovavdelingen (SL) og Skatteøkonomisk avdeling (SØ) følger arbeidet i EU på disse feltene nøye. Dette gjelder arbeidet i EU-kommisjonen, Rådet og EF-domstolen.
 - Samarbeidet på *statistikkområdet* er nedfelt i EØS-avtalen. Eurostat er ansvarlig for spredning/utbredelse av statistikk i hele EØS-området. Norsk deltaking i dette samarbeidet samordnes av Statistisk sentralbyrå (SSB). Finansdepartementet er i første rekke involvert i forbindelse med EØS-komiteens vedtak og oppfølging av vedtakene i form av utarbeiding av kgl. res. og stortingsproposisjoner.
 - Avdelingene har ansvaret for å synliggjøre EU/EØS arbeidet på departementets områder på regjeringen.no og Europaportalen på en god måte. Informasjonsenheten i Finansdepartementets statsrådsseksjon koordinerer dette arbeidet.

2.4 Arbeid for å påvirke utformingen av EØS-regelverk

Med sikte på å kunne påvirke utformingen av nytt EØS-regelverk er det viktig å fange opp saker og prosesser under utvikling i EU på et tidlig stadium. Tidlig varsling om pågående prosesser sikres etter Finansdepartementets vurdering best ved aktiv deltaking fra starttidspunktet i arbeidsgrupper og komiteer, samt aktiv oppsøkende og undersøkende virksomhet fra departementenes fagråder ved EU-delegasjonen. På finansmarkedsområdet blir Kredittilsynet og Finansdepartementet gjennom deltaking

i komiteene under Kommisjonen orientert på lik linje med andre medlemsland om saker under utvikling i regi av Kommisjonen. Fordi sekundærlovgivningen på skatteområdet ligger utenfor EØS-avtalen, deltar ikke Finansdepartementet i komiteer og ekspertgrupper om dette. Øvrige informasjonskanaler og kontaktpunkter blir derfor viktige på dette området, jf. punktene 2.4.3 og 2.4.4 nedenfor.

2.4.1 Deltaking i komiteer og ekspertgrupper

Finansdepartementet og/eller Kredittilsynet er i dag representert i en rekke komiteer og arbeidsgrupper under EU-kommisjonen og i regi av EFTA. Møtedeltakingen gjelder således som nevnt i hovedsak fagområdene for finansielle tjenester, verdipapirmarked, regnskap og revisjon. Arbeidet med å integrere de europeiske finansmarkedene har som nevnt vært et hovedsatsingsområde i EU de seneste årene. EØS-reglene på dette feltet er blant det mest omfangsrike regelverk innenfor hele EØS-avtalen. Satsingen på finansmarkeds spørsmål har vist seg dels ved nye måter å vedta finansmarkedslovgivning på (Lamfalussy-proseduren), med det formål raske å kunne vedta, endre og supplere EUs regelverk innenfor området for finansielle tjenester. På finansmarkedsområdet deltar Norge fullt ut i det indre markedet. Norge gjennomfører løpende direktiver og forordninger i norsk rett.

I det følgende gis en nærmere omtale av Finansdepartementets arbeid i forbindelse med komiteer og arbeidsgrupper:

- Flere av de komiteene som Finansdepartementet deltar i, er såkalte "komitologikomiteer" (regelverkskomiteer). Disse komiteene bistår Kommisjonen på sine respektive områder (bank, forsikring, børs/verdipapir), der Kommisjonen er delegert myndighet fra Rådet og Europaparlamentet til å gi utfyllende regelverk. Finansdepartementet anser det som en fordel at Kommisjonen er delegert slik kompetanse. Ved å kunne delta som observatør i regelverkskomiteene under Kommisjonen, kan Finansdepartementet øve en hvis innflytelse på utformingen av regelverket.
- Finansdepartementet har som mål å delta med en representant som observatør i alle disse regelverkskomiteene, for på den måten å kunne delta aktivt i utviklingen av regelverket allerede på et tidlig tidspunkt. Finansdepartementet og Kredittilsynet møter henholdsvis på nivå 2 (departementsnivå) og nivå 3 (tilsynsmyndighetsnivå). Forut for møtene i bank- og forsikringskomiteene har Finansdepartementet formøter med Kredittilsynet. På grunn av møtefrekvensen er det vanskelig å få til tilsvarende formøter i forbindelse med møtene i verdipapirkomiteen. Finansdepartementet arbeider imidlertid med å etablere rutiner for å kunne motta

innspill fra Kredittilsynet, finansnæringen og andre involverte parter på de temaene og arbeidsdokumentene som skal behandles i komitemøtene. Finansdepartementet ser dette som viktig for å kunne fange opp ulike problemområder på et så tidlig stadium som mulig i regelverksprosessen. Der det finnes nødvendig, utarbeides det notat og utkast til talepunkter. Umiddelbart etter møtene utarbeider den norske delegaten referat. Etter Finansdepartementets vurdering sikrer denne arbeidsformen en god forberedelse og god samordning mellom departementet og underliggende etat

- Generelt er både Finansdepartementet og Kredittilsynet representert i de ekspertgruppene som forbereder saker for behandling i komitologikomiteene. Forberedelsene til disse møtene er mindre formalisert og mer løpende enn i forbindelse med møtene i komitologikomiteene. Arbeidsformen varierer med behovet. På regnskaps- og revisjonsområdet er Norsk Regnskaps Stiftelse vanligvis representert, alene eller sammen med Finansdepartementet
- Formen for Finansdepartementets arbeid i forbindelse med møter i andre ad-hoc ekspertgrupper varierer noe. Finansdepartementet har nær kontakt med Kredittilsynet i alle saker knyttet til finansielle tjenester. Også her fungerer samarbeidet bra
- På EFTA-siden deltar Finansdepartementet i arbeidsgruppen for finansielle tjenester. Denne gruppen drøfter rettsaktens EØS-relevans og eventuelle behov for tilpasninger. I praksis anses alle direktiver på finansmarkedsområdet å være EØS-relevante. EFTAs arbeidsgruppe for finansielle tjenester har tre til fire møter i året
- Dersom gjennomføring av EU-direktiv i nasjonal rett krever lovendring, må det ved EØS-komiteens beslutning tas konstitusjonelt forbehold. I Norge innebærer dette at det innen seks måneder etter vedtak i EØS-komiteen, må skrives en "samtykkeproposisjon" til Stortinget. Slike proposisjoner fremmes av Utenriksdepartementet, men skrives av fagdepartementet
- Finansdepartementet legger generelt vekt på kontinuitet i arbeidet i komiteer og arbeidsgrupper. Vi ser betydningen av at de samme personene deltar over tid. Komitéarbeidet krever også god faglig ekspertise. Det legges derfor vekt på at de som har faglig ansvar for et saksområde, også bør delta i komitéarbeidet
- Finansdepartementet har på de aktuelle områdene (finansielle tjenester mv.) begrenset faglig kontaktflate til andre departement. I visse tilfeller kan det imidlertid være aktuelt å involvere andre fagdepartement, slik som f.eks. Justisdepartementet (endringer i konkurslovgivningen eller i den alminnelige selskapslovgivningen), Helse- og omsorgsdepartementet (pensjons-spørsmål), Barne- og likestillingsdepartementet

(forbrukerspørsmål) og Samferdselsdepartementet (motorvognforsikring). I saker der det er aktuelt å trekke inn andre departement, tas det sikte på at disse kontaktes raskt, siden de vil kunne ha ansvaret for å gjennomføre de aktuelle rettsaktene i norsk rett. Det må da avklares hvilket departement som formelt skal følge saken

- Det hender også at andre departement har kontaktflater til Finansdepartementet, f.eks. Fornyings- og administrasjonsdepartementet (statsstøtte), Nærings- og handelsdepartementet (regnskapsføring i offentlige foretak) og Barne- og likestillingsdepartementet (forbrukerbeskyttelse). Også her er det viktig at vedkommende departement tar rask kontakt for avklaring av ansvarsforholdet og oppfølging
- Møtereferater har stor betydning for møteforberedelsene og kontinuiteten i komitéarbeidet. Generelt utarbeider Kommissjonen referat fra møtene i komiteer og arbeidsgrupper hvor Finansdepartementet deltar. Som en hovedregel utarbeider i tillegg de norske deltakerne referat til internt bruk
- Spesialutvalg. Finansdepartementet leder og har sekretariatsansvaret for spesialutvalget for finansielle tjenester og kapitalbevegelser. Finansdepartementet har sammen med Utenriksdepartementet og Statsministerens kontor møterett også i alle de 21 andre spesialutvalgene. Finansdepartementet vurderer kontinuerlig deltaking i spesialutvalgene ettersom det er meget ressurskrevende å delta på alle møtene. I praksis vil spørsmålet om deltaking fra Finansdepartementet måtte vurderes opp mot annet arbeid, og også være avhengig av hvilke saker som står på dagsordenen. Formålet med spesialutvalgene er at de i prinsippet skal ivareta behovet for samordning mellom departementene i arbeidet med å avklare norsk posisjon i forbindelse med nytt EU-regelverk. I Utenriksdepartementets tiltaksplan legges det opp til en gjennomgang av EØS-spesialutvalgenes rolle og funksjon. Etter Finansdepartementets vurdering er det viktig at det gis tilstrekkelig grad av frihet til å velge ønsket behandling av nye EU-rettsakter i forvaltningen, om disse kan håndteres ved skriftlige prosedyrer, eller om det er behov for møte i det respektive spesialutvalg. Ikke alle rettsakter nødvendigvis gjør etter Finansdepartementets vurdering et møte i spesialutvalget. Finansdepartementet vil innkalle til møter i spesialutvalget for finansielle tjenester når det anses behov for det.

2.4.2 Innlegg for EF-domstolen

Som EØS-medlem har Norge adgang til å holde innlegg i saker for EF-domstolen. Hvorvidt innlegg bør holdes, vurderes i alle saker som gjelder skattemrådet. Så langt har ikke Norge holdt innlegg i slike saker. Muligheten for å holde innlegg er der

for å benyttes dersom det kommer en sak der ressursbruken et slikt innlegg vil kreve, kan forsvarers ut fra de norske interessene i den aktuelle saken.

2.4.3 Alliansbygging - informasjonskanaler

Utfordringer i forbindelse med arbeidet med å påvirke regelverksprosessen i EU stiller krav til norske myndigheter og EFTA. En spesiell utfordring er å følge og påvirke saker i den behandlingsfasen som følger etter at Kommisjonen har utarbeidet et forslag og sendt det over til behandling i Rådet og Europaparlamentet. I denne forbindelsen er det viktig å bruke kontakter fra andre land der vi har sammenfallende interesser – ofte nordiske. Finansdepartementet legger vekt på å bruke det nordiske samarbeidet systematisk til å utveksle erfaringer i europaarbeidet. Følgende fora er viktige:

- Det nordiske finansministermøtet, MR-Finans. Siden høsten 2001 har EU/EØS-saker på finans- og økonomiområdene vært et fast punkt på de halvårlige møtene i MR-Finans. Det er viktig for Finansdepartementet å utnytte de åpningene som dette gir
- På skatteområdet er de årlige nordiske avdelingssjefsmøtene et viktig ledd i informasjonsutvekslingen, bl.a. om EU/EØS-rettslige problemstillinger og medlemslandenes organisering av arbeidet rettet mot EU. Videre møtes nordisk skatteembetsmannsgruppe normalt én gang i året. Møtene åpner for verdifull informasjonsutveksling om bl.a. arbeid og prosesser for EF- og EFTA-domstolene

Andre kanaler som kan brukes, er bl.a.:

- EU-delegasjonen. Finansdepartementet gjør aktiv bruk av to spesialråder ved den norske EU-delegasjonen. Det er jevnlig kontakt om bl.a. oppdatering av aktuelle saker og saker som vil kunne bli aktuelle, og om konkrete problemstillinger som bør følges opp. Aktiv oppsøkende og undersøkende virksomhet fra fagrådene ved EU delegasjonen er også et viktig tiltak for å fange opp saker i tidlig fase. Viktige saker og saker med høy media interesse har særlig oppmerksomhet.
- Sekretariatet til EFTAs arbeidsgruppe for finansielle tjeneste. Dette bidrar med regelmessig informasjon om hvilke tiltak som iverksettes i regi av EU på finansmarkedsområdet.
- Kommisjonens hjemmesider og Kommisjonens interne datanettverk med medlemslandene som Fornyings- og administrasjonsdepartementet har tilgang på. Ordningen med å få møtedokumenter med e-post fra Kommisjonen fungerer bra. Det hender at møtedeltakere under møtene blir bedt om å utdype synspunkter pr. e-post. Denne måten å kommunisere på er viktig og fungerer godt.

2.4.4 Uformell kontaktbygging mot EU-institusjoner

Om lag 70 pst. av Norges utenrikshandel skjer med EU-området, og Norge er også på andre måter tett sammenvevd med europeiske økonomier. Det er derfor i vår interesse at medlemslandene fører en politikk med sikte på høy vekst og sysselsetting, lav inflasjon kombinert med en langsiktig bærekraftig utvikling. Norske myndigheter har regelmessige møter med representanter fra medlemslandene og EU-kommisjonen om økonomiske og pengepolitiske saker, både på politisk nivå og embetsnivå:

- Uformelle finansministermøter mellom EU (Ecofin) og EFTA holdes én gang i året. Det formelle grunnlaget for disse møtene ligger i artikkel 46 i EØS-avtalen. Her heter det bl.a. at partene – på en ikke-bindende måte – ”*may discuss macro-economic situations, policies and prospects*”.
- Finansministeren har halvårlige møter med formannskapet i Ecofin
- Finansministeren har jevnlig uformelle møter med kommissæren for økonomiske og monetære spørsmål og kommissæren for skatter og avgifter. Ved behov er det også møter med kommissærene for konkurranse (statsstøtte) og det indre markedet (finansielle tjenester)
- Finansråden (sammen med ekspedisjonssjefen i ØA og visesentralbanksjefen) har årlige uformelle møter om økonomisk politikk mv. med representanter fra EU-kommisjonen og rådssekretariatet i EU
- Finansråden hadde tidligere også uformelle møter med formannen og sekretæren i Den økonomiske og finansielle komiteen (EFC). På disse møtene deltok også sentralbanksjefen. Ordningen har ligget nede noen år fordi EFC-formannen ikke har hatt anledning til å delta. Det har nå kommet en ny komitéformann. Det arbeides med sikte på å gjenoppta de årlige møtene fra sommeren 2007

I Utenriksdepartementets tiltaksplan er nevnt betydningen av ”*rapportering om regjeringens besøksvirksomhet med EU*”. Det blir – som en fast regel – utarbeidet rapporter fra finansministerens møter med EU-systemet, også de nordiske finansministermøtene.

2.4.5 Ivaretagelse av EØS-kompetansen i Finansdepartementet

Finansdepartementet vil sikre god EU/EØS-kompetanse. Det er viktig å videreføre og styrke kurstilbudet både med hensyn til norske myndigheters påvirkningskompetanse og gjennomføringskompetanse. Det er viktig at norske eksperter i møter i Brussel kan opptre med faglig tyngde, gode språkkunnskaper og kjennskap til Kommisjonens og EUs

arbeidsmetoder. Departementet sikrer og utvikler kompetansen på følgende måter:

- Opplæring i arbeid med EU/EØS-saker skjer som en del av arbeidet i departementet.
- Finansdepartementet gjennomfører interne kurs for egne medarbeidere for å øke kompetansen i arbeidet med EØS-relevante saker, bl.a. i tilknytning til statsstøtteregelverket.
- Finansdepartementet har generelt en aktiv holdning til å stimulere medarbeidere til opphold i internasjonale organisasjoner: Egne "secondment"-ordninger med EU-kommisjonen og permisjon for ansatte som på midlertidig basis ønsker å arbeide i Kommisjonen.
- Finansdepartementet har en bilateral avtale med Generaldirektoratet for økonomiske og monetære spørsmål (DG Ecofin) for ett eller to år av gangen. Alle kostnadene blir dekket av Finansdepartementet. Departementet har også kontakt med Generaldirektoratet for skatt og tollunion (DG Taxud) om det samme, men har for tiden ingen medarbeidere der. Ordningen med tre måneders hospitantopphold i Kommisjonen er snevret betydelig inn. Mens Norge tidligere kunne rekruttere inntil 20 medarbeidere av gangen, har vi nå tilgang til kun tre. Det har gjort det vanskeligere for Finansdepartementet å få ansatte inn her
- Finansdepartementet vurderer å ta med EU/EØS i innføringskurset for nye medarbeidere.
- Finansdepartementets interne koordineringsgruppe for informasjonstiltak på regjeringen.no og Europaportalen vil arbeide aktivt.

2.5 Forholdet til ESA og EFTA-domstolen

EFTAs overvåkingsorgan, ESA, skal sikre at EFTA-landene respekterer sine plikter etter EØS-avtalen. ESA er i overvåkingssammenheng gitt i hovedsak samme kompetanse som EU-kommisjonen har i forhold til EU-landene. I departementets forhold til ESA og EFTA-domstolen er bl.a. følgende viktig:

- Flere avdelinger i Finansdepartementet er involvert i arbeid med ESA-saker. Selv om EØS-avtalen ikke omfatter skatte- og avgiftsharmonisering, får avtalen stor virkning for Norge ved de generelle bestemmelsene om de fire frihetene, ikke-diskriminering og statsstøtte. ESA har videre ansvar for å påse at EUs regelverk for finansielle tjenester på en korrekt måte blir gjennomført i norsk rett.
- Arbeidsmengden knyttet til regelverksarbeid som følge av EØS-avtalen har økt betydelig i den senere tid. Også på skatteområdet merkes en stadig økende grad av saker som blir tatt opp av ESA, selv om skatt og avgift ikke direkte omfattes av EØS-avtalen. Stadig større ressurser må brukes på denne type saker.

- EU-kommisjonen har ansvar for både regelverksutvikling og kontroll i forbindelse med EU-landenes gjennomføring av rettsakter i nasjonal rett. EU-utvidelsene i 2004 og 2007 innebærer at funksjonene utøves overfor et stadig større antall medlemsland. ESA utøver kun en kontrollfunksjon overfor EFTA/EØS-landene, og bidrar ikke til regelverksutviklingen på samme måte. Finansdepartementet vil løpende vurdere hvorvidt en vil søke å avgjøre prinsipielle spørsmål i EFTA-domstolen. Formålet med slike prinsipielle avklaringer i EFTA-domstolen må være å gi Norge et større handlingsrom, og bidra til avklaring av prinsipielle rettsspørsmål innen EØS.

Det er viktig å styrke dialogen med ESA i en tidlig fase. Uformelle kontakter/møter med ESA under arbeidet med en sak har vist seg å være en tjenlig arbeidsform. En tidlig formidling til ESA av forståelsen for utformingen av aktuelt norsk regelverk, og hensynene bak dette, synes betydningsfullt for å hindre langvarig uformell og formell saksgang. Finansdepartementet mener også at økt bruk av bilaterale møter med ESA, enten på administrativt eller politisk nivå, bør vurderes i særlig viktige saker. Informasjonsutveksling med ESA skjer også gjennom "pakkemøter", hvor aktuelle problemstillinger knyttet til finansielle tjenester mv. og saker i kryssningen mellom skatt og EØS-rett, tas opp. Det knytter seg imidlertid en del usikkerhet til prosessen etter at forvaltningen har svart på grunngitte uttalelser fra ESA.

Forvaltningen arbeider under korte tidsfrister når det skal utarbeides tilsvarende til stevning og andre innlegg for EFTA-domstolen. Tidlig varsling om stevning - og innholdet i denne - vil derfor være av betydning når norske myndigheter skal utarbeide tilsvarende.

2.6 Forholdet til Europaparlamentet

I Utenriksdepartementets tiltaksplan uttrykkes det et ønske om å styrke dialogen med Europaparlamentet (EP). EP spiller nå en viktigere rolle i utformingen av EUs politikk og regelverk. Den vanligste lovgivningsprosedyren er i dag felles beslutningstaking, dvs. at EP og Rådet vedtar lovgivning i fellesskap, etter forslag fra Kommisjonen (medbestemmelsesprosedyren). Denne prosedyren dekker anslagsvis 80 pst. av den totale EU-lovgivningen. Økt makt til EP bidrar til å redusere nasjonal innflytelse.

Ved økt EP-innflytelse oppstår det et behov for større kontakt med parlamentarikerne. Det er ingen tradisjon i det politiske systemet vårt for kontakt mellom nasjonalforsamlinger og forvaltning. EU-delegasjonen bør ha en hovedrolle i kontakten med EP og Rådet. Det er viktig at fagrådene er orientert om hvordan de her best kan øve påvirkning.

Kapittel 3 **Oversikt over annen internasjonal virksomhet i Finansdepartementet pr. 1.1. 2007**

I dette kapitlet er det gitt en nærmere oversikt over Finansdepartementets internasjonale virksomhet på andre viktige områder enn EU/EØS-arbeidet, som er gjennomgått i kapittel 2. Oversikten har hovedfokus på internasjonalt økonomisk samarbeid. Imidlertid preges Finansdepartementets internasjonale virksomhet også av arbeidet med å forvalte Statens pensjonsfond - utland. Dette arbeidet dreier seg i større grad om internasjonale markedsaktiviteter framfor internasjonalt samarbeid. I lys av at det her dreier seg om ressurskrevende aktiviteter og sentrale problemstillinger med stor betydning for Finansdepartementet og norsk økonomi, jf. fondets størrelse, er det i oversikten tatt med en omtale også av dette, jf. punkt 3.10 nedenfor.

3.1 Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)

OECD er en sentral organisasjon for internasjonalt økonomisk samarbeid hvor Norge er medlem, og hvor vi møter de største aktørene i verdensøkonomien, ikke minst G-7 landene, og hvor sentrale felles problemstillinger analyseres og drøftes. Som påpekt i kapittel 1 er arbeidet i denne organisasjonen et hovedsatsingsområde for Finansdepartementet. Den pågående globaliseringsprosessen tillegges økt vekt i organisasjonens arbeid, bl.a. ved at BRIC-landene trekkes sterkere inn i samarbeidet. Russland kan snart bli medlem, og ytterligere medlemsøkning vurderes aktivt. Det er viktig for Finansdepartementet at OECD opprettholder sin posisjon som et viktig og faglig sterkt forum i den økonomisk-, handels-, skatte-, og miljøpolitiske debatten, og for utarbeiding av retningslinjer for og råd om politikken på sentrale områder i sammenheng med den pågående globaliseringsprosessen.

Finansdepartementet deltar i over 30 av de om lag 200 komiteene og arbeidsgruppene i OECD som finansieres over OECDs fellesbudsjett (program 1- virksomhet). Finansdepartementet har i dag hovedansvaret for den norske deltakingen i:

- Komiteen for økonomiske politikk (EPC). (Ekspedisjonssjefen i Statsrådseksjonen og en representant fra ØA)
- Arbeidsgrupper under EPC (STEP, WP1, WP3). (ØA)
- Landhøringskomiteen (EDRC). (ØA)
- Skattekomiteen (CFA), inkl. arbeidsgrupper under denne, bl.a. WP1 (SL), WP2 (SØ), WP6 (SL), WP8 (SL), forum for skadelig skattepraksis (FHTP) (SL), WP9 (SL/SØ), Global forum on

Taxation. (SL). I tillegg kommer skatteopplæringsprogrammet, som nå har blitt en del av Skattekomiteens utadrettede virksomhet. Norge sitter i styret og bidrar med instruktører. (SL)

- Investeringskomiteen, herunder kapitalbevegelser og tjenestetransaksjoner (CMIT). (ØA)
- Kapitalmarkedskomiteen (CMF). (FMA)
- Arbeidsgruppe under CMF om statsgjeldsforvaltning. (ØA)
- Styringsgruppe for samordning av arbeidet med bærekraftig utvikling (AMSDE). (ØA)

I tillegg deltar Finansdepartementet i enkelte komiteer/arbeidsgrupper hvor hovedansvaret for den norske deltakingen ligger i andre departement, bl.a.:

- Komiteen for sysselsetting, arbeidsmarked og sosiale forhold (ELSAC). (ØA sammen med Arbeids- og inkluderingsdepartementet). ØA deltar også i arbeidsgrupper under ELSAC om sosialpolitikk og sysselsetting
- Komiteen for budsjett- og forvaltningspolitikk (GOV/PGC). (FA sammen med Fornyings- og administrasjonsdepartementet, FAD). FA deltar også, alene eller sammen med FAD, i flere arbeidsgrupper under GOV/PGC. I tillegg deltar SØ i arbeidsgruppen om reguleringspolitikk.
- OECD Network on fiscal relations across levels of government. (ØA sammen med
- Kommunal- og regionaldepartementet). Dette er et frivillig samarbeid som finansieres av de landene som deltar i nettverket.

Finansdepartementet har også et hovedansvar i forbindelse med de årlige ministerrådsmøter hvor finansministeren har en sentral rolle.

Utfordringene framover er å bidra til å sikre at OECD får gode rammebetingelser og opprettholder og styrker sin posisjon som viktig organisasjon for drøfting og utarbeiding av retningslinjer for globale politikkspørsmål. OECD vil også fortsatt være viktig for utformingen av den økonomiske politikken i Norge, bl.a. gjennom regelmessige landhøringer. Finansdepartementet engasjerer seg derfor i spørsmål om OECD-budsjettet, prioriteringene og reformer i organisasjonen, herunder eventuell utvidelse av antall medlemsland. For mange nye medlemsland vil lett svekke den faglige kvaliteten i organisasjonen og dermed blant annet de store lands interesse for OECD.

Finansdepartementet har en fast spesialråd ved Norges OECDs delegasjon og primo 2007 to utsendte

medarbeidere – lønnet av Finansdepartementet - i OECD-sekretariatet. Både innflytelse, drøfting av god internasjonal praksis på Finansdepartementets ansvarsområder og læring er viktig for vår deltaking i OECD.

3.2 Multilaterale finansinstitusjoner

3.2.1 *Det internasjonale valutafondet (IMF)*

IMF har et hovedansvar for å fremme stabiliteten i det internasjonale monetære systemet og er et forum for internasjonalt samarbeid om penge- og valutapolitiske spørsmål. Organisasjonen skal også se nærmere på de globale finansielle ubalansene.

Sentralbanksjefen er rådsmedlem (Governor) og Finansråden er stedfortreder. Finansministeren er konstitusjonelt ansvarlig, og alle saker av viktighet avklares med Finansdepartementet før beslutning tas. Norges Bank har sekretariatsfunksjonen overfor Fondet.

Intern norsk samordning skjer ved utstrakt direkte kontakt mellom Finansdepartementet og Norges Bank. Utenriksdepartementet blir invitert til å gi merknader på alle saker av betydning i den nordisk/baltiske valgkretsen. Utenriksdepartementet, Finansdepartementet og Norges Bank deltar i en konsultasjonsgruppe for internasjonale økonomiske, finansielle og utviklingspolitiske spørsmål. Den nordisk-baltiske monetære og finansielle komiteen (NBMFC), som består av representanter fra de nordiske og baltiske finansdepartementene og sentralbankene, har det overordnede ansvaret for samordningen i valgkretsene. NBMFC møtes 2-3 ganger i året, primært forut for møtene i Den internasjonale monetære og finansielle komiteen (IMFC) og årsmøtene i IMF og Verdensbanken. Finansdepartementet legger hvert år fram en orientering for Stortinget om IMF's virksomhet i Kredittmeldingen.

Hovedoppgavene i det løpende arbeidet er å fremme norske synspunkter i samordningen av den nordisk-baltiske valgkretsens posisjoner, og å klarere saker som kommer til behandling i Fondets styre. (Finland representerer valgkretsen i styret i 2006 og 2007. I 2008 overtar Sverige.) ØA har ansvaret for Finansdepartementets arbeid med IMF-saker. En internasjonal ekspertgruppe har nylig avgitt tilrådninger om klarere ansvarsfordeling og arbeidsfordeling mellom IMF og Verdensbanken.

3.2.2 *Verdensbanken (IBRD)*

Utviklingsministeren er rådsmedlem (Governor) med statssekretæren i Utviklingsdepartementet som stedfortreder. Utenriksdepartementet har sekretariatsfunksjonen og det politiske ansvar for Verdensbanksaker. Den interne norske samordning

gen er ikke så omfattende som for IMF. Verdensbanken har etter fått en ledende rolle i det internasjonale arbeidet med bærekraftig utvikling. Finansministeren er ansvarlig for den politiske koordineringen av regjeringens arbeid med bærekraftig utvikling, herunder klimapolitikken (kvotesystemet, Clean Development Mechanism (CDM) m.v.).

Norges Bank og embetsverkene i Utenriksdepartementet og Finansdepartementet deltar i et konsultasjonsforum for internasjonale finansinstitusjoner. Bistandsministeren opprettet forumet sommeren 2006 for å oppnå en tettere dialog med det sivile samfunn. ØA har ansvaret for Finansdepartementets arbeid med IBRD-saker.

3.2.3 *Den europeiske utviklingsbanken (EBRD)*

Finansministeren er rådsmedlem (Governor), med en av statssekretærene i Nærings- og handelsdepartementet som stedfortreder. Norge og Finland har felles styreplass i banken. Fra høsten 2006 er Norge styremedlem og Finland varamedlem. Sekretariatet ligger i Nærings- og handelsdepartementet. ØA har ansvaret for Finansdepartementets arbeid med EBRD-saker.

3.2.4 *Den nordiske investeringsbanken (NIB)*

Den nordiske investeringsbanken ledes av et styre hvor Norge har to representanter. En av disse kommer fra Finansdepartementet. Finansministeren er norsk rådsmedlem (Governor) i NIB. ØA har ansvaret for Finansdepartementets arbeid med NIB-saker.

3.3 Forholdet til Norden

Det nordiske samarbeidet er omfattende. De sentrale samarbeidsorganisasjonene er Nordisk Råd (parlamentarikerne) og Nordisk Ministerråd (regjeringene). Møtene i Nordisk Ministerråd for økonomi og finanspolitikk, MR-Finans, har bl.a. den økonomiske politikken, konjunkturutviklingen i de nordiske landene, finansielle spørsmål, skattespørsmål og EU/EØS-saker som faste punkter på dagsordenen. MR-Finans møter to ganger i året. Finansdepartementet (ØA) deltar i Embetsmannskomiteen for økonomi og finanspolitikk, EK-Finans, som forbereder disse møtene.

MR-Finans har flere arbeidsgrupper:

- Nordisk referansegruppe for samarbeid på verdipapiriområdet. Her ser en på effektiviteten i børsmarkedet, samt på ulike spørsmål vedrørende arbeidet knyttet til utarbeiding og gjennomføring av relevante EU-direktiver m.v. (FMA)
- Nordisk arbeidsgruppe vedrørende grenseoverskridende finansielle institusjoner. Et sentralt arbeidsfelt er spørsmål knyttet til nordiske

finanskonsern og deres betydning for finansiell stabilitet. Gruppen behandler også spørsmål av felles nordisk interesse knyttet til EU-regelverksarbeid og EUs bankkriseøvelser. (FMA)

- Nordisk miljø- og økonomigruppe. Her deltar representanter fra de nordiske miljø- og finansdepartementene. Gruppen, som møter to ganger i året, har som hovedmål å gjennomføre analyser i skjæringsflaten mellom økonomi og miljø på fellesnordiske interesseområder. (ØA)
- Nordisk konjunkturgruppe. Gruppen møtes to ganger i året, og diskuterer konjunkturutviklingen i de nordiske landene og aktuelle økonomiske problemstillinger. (ØA). Det kan her overveies å også ta opp strukturpolitiske spørsmål
- Nordisk skatteparadisprosjekt. Prosjektet ble vedtatt igangsatt av MR-Finans i juni 2006 som en oppfølging av OECDs Skattekonkurransprosjekt. Siktemålet er å etablere opplysningsutvekslingsavtaler som basis for nettverk av bilaterale slike avtaler i skattesaker. Norge leder styringsgruppen. (SL)

Finansdepartementet deltar også i nordiske fagfora utenom MR-Finans, bl.a.:

- Nordiske avdelingssjefsmøter på skatteområdet én gang i året. Møtene er et viktig ledd i informasjonsutvekslingen, bl.a. om EU/EØS-rettslige problemstillinger og medlemslandenes organisering av arbeidet rettet mot EU. (SL)
- Nordisk skatteembetsmannsgruppe. Saksområdet er internasjonale skattespørsmål knyttet til direkte skatter. Møtene, normalt én gang i året, gir anledning til gjensidig orientering om pågående eller planlagte forhandlinger av skatteavtaler og åpner for verdifull informasjonsutveksling, bl.a. om arbeid og prosesser for EF- og EFTA-domstolene. (SL)
- Nordisk Skattevitenskapelig Forskningsråd. (SL, SØ)
- Statsregnskapssjefmøter. (FA)
- Budsjettekspertgruppe. (FA)
- Budsjettsjefmøter. (FA)
- Møter med nordiske skatteøkonomer. (SØ)
- Nordiske låntakermøter for statsgjeldforvaltere. (ØA)
- Nordiske jurismøter for statsgjeldforvaltere. (ØA)

3.4 Den europeiske frihandelsorganisasjonen (EFTA)

EFTA har en tredelt rolle:

- Administrere forbindelsene mellom de fire medlemslandene innenfor rammen av EFTA-konvensjonen.
- Ivareta EFTA-samarbeid med tredjeland.
- Arbeide for en effektiv gjennomføring av EØS-avtalen.

EFTA-landene har sammen inngått et nettverk av frihandelsavtaler med land utenfor EFTA og EU, og forhandler stadig avtaler med nye (tredje)land. Arbeidet med frihandelsavtaler hører på norsk side inn under Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde. Avtalene har betydning for tollområdet og finansielle tjenester. Toll- og avgiftsdirektoratet og Finansdepartementet (SL, FMA, ØA) deltar her. ØA har et generelt samordningsansvar. SL deltar i EFTA-landenes samordnende organ for arbeidet med toll og opprinnelsesregler (COCE).

EFTAs faste komité er det styrende organet for samarbeidet om EØS-saker. Her avklares saker som skal opp i EØS-komiteen. Under den faste komiteen er det fem underkomiteer, bl.a. en for tjenester. Under disse er det arbeidsgrupper, bl.a. en for finansielle tjenester. Arbeidet knytter seg bl.a. til innføring av EU-rettsakter i EØS-avtalen. EFTAs økonomiske komite, hvor Finansdepartementet er representert ved ekspedisjonssjefen i Statsrådseksjonen og en representant fra ØA, forbereder de årlige uformelle møtene mellom finansministrene i EU og EFTA.

3.5 Verdens handelsorganisasjon (WTO)

WTO administrerer et omfattende regelverk for internasjonal handel, og gir medlemmene tilgang til en juridisk bindende tvisteløsningsmekanisme. WTO er også et forum for forhandlinger om økt markedsadgang og nye regler for handelen, og er derfor meget viktig for det framtidige multilaterale og globale handelsregimet. For små, åpne økonomier som den norske, er et godt fungerende og forutsigbart globalt handelsregime av stor viktighet.

Utenriksdepartementet koordinerer WTO-arbeidet i Norge. De siste par årene har det særlig vært aktivitet i de arbeidsgruppene som behandler landbruk, tjenester, markedsadgang for industri- og fiskeprodukter, immaterielle rettigheter (TRIPs) samt reglene for antidumping og subsidier.

Internt i Finansdepartementet samordnes WTO-arbeidet av en arbeidsgruppe for WTO som blir ledet av ekspedisjonssjefen i Statsrådseksjonen. Fem avdelinger deltar: ØA, som samordner det daglige arbeidet med WTO-saker, FA (landbruksområdet og fiskerinæringen), FMA/ØA (finansielle tjenester), SL (tollområdet, antidumping) og SØ (toll, landbruk).

Det legges opp til aktivt å bruke forhandlingene i WTO til bl.a. å bedre virkemåten i norsk økonomi. Dette angår særlig landbruk og tjenestesektorene. Finansdepartementet legger opp til bruk av både sektorspesifikke (JORMOD) og generelle, modellbaserte analyser av virkningene for norsk økonomi i denne forbindelse.

En av statssekretærene i Finansdepartementet deltar i en statssekretærgruppe ledet av Utenriksdepartementet, og på WTOs ministermøter.

3.6 Internasjonalt skattesamarbeid

Norge har i dag skatteavtaler med ca. 80 stater. Ansvaret for denne delen av Finansdepartementets virksomhet er lagt til SL. Arbeidet med å forhandle slike avtaler med nye stater, og å reforhandle eldre avtaler, er en kontinuerlig prosess. Også arbeidet med fortolkninger av avtalene og forhandlinger med andre stater om gjensidige overenskomster for å løse dobbeltbeskatningsproblem, utgjør en betydelig og viktig del av dette internasjonale arbeidet.

Finansdepartementet deltar i FN's ekspertkomitee for internasjonalt skattesamarbeid ("UN Committee of Experts on Cooperation in International Tax Matters"). Ekspertgruppen begynte sitt arbeid i 2005 og erstattet en tidligere tilsvarende uformell arbeidsgruppe. Komiteen består av 25 medlemmer oppnevnt av FN. Medlemmene er personlig oppnevnt i egenskap av å være eksperter på skatteområdet. Oppnevnelsen gjelder for en fireårsperiode. Fra Norge er en ekspedisjonssjef fra SL oppnevnt. I tillegg deltar Norge med en observatør. Ekspertkomiteen har et vidt mandat og skal foruten å oppdatere FN's modell for skatteavtaler mellom u-land og i-land, drøfte en rekke internasjonale skattespørsmål. Utenom det årlige møtet, arbeides det i underkomiteer. Nevnte ekspedisjonssjef er leder for en av disse underkomiteene.

3.7 Bistandsarbeid

Finansdepartementets arbeid med u-hjelpsaker skjer i hovedsak i kraft av rollen som budsjettdepartement. Men departementet deltar i noen tilfeller også mer direkte i bistandsarbeid - bilateralt eller i samarbeid med Utenriksdepartementet/Norad, jf. kulepunktene nedenfor:

- **Tanzania-prosjektet.** Finansdepartementet deltar i et samarbeid med finansdepartementet i Tanzania etter initiativ fra Norad. En tre-årsavtale om dette ble inngått i 2003. Hovedområdet for samarbeidet er kompetanseoppbygging i det tanzanianske finansdepartementet innenfor fagområdet skatt og generelt budsjettarbeid. Finansdepartementet har i perioden fra høsten 2003 til utgangen av 2006 hatt til sammen tre medarbeidere i Tanzania, men fra 2007 vil departementet ikke ha stedlige medarbeidere i Tanzania. Prosjektet vil bli avsluttet i løpet av 2007
- **Landøkonomer.** Finansdepartementet og Norad har en samarbeidsavtale som gir medarbeidere anledning til å søke på stillinger som landøkonomer ved de norske ambassadene i

land som mottar norske bistandsmidler. I 2007 har Finansdepartementet to av sine ansatte engasjert i denne type stillinger i henholdsvis Mosambik og Malawi

- **Øst-Timor.** Finansdepartementet har ved inngangen til 2007 en medarbeider som arbeider som rådgiver for Ministry of Planning and Finance i Øst-Timor. Formålet med stillingen er å gi rådgivning om forvaltningen av Øst-Timors oljeinntekter. Prosjektet er igangsatt etter initiativ av Det internasjonale valutafondet (IMF) og administreres i Norge av Oljedirektoratet
- **Kortere oppdrag i bistandsland.** Finansdepartementet har stilt ekspertise til rådighet for Norad for kortere oppdrag i bistandsland, bl.a. såkalte "missions"
- **Hospitering i Norad.** Finansdepartementet gir sine medarbeidere anledning til hospitantopphold i Norad innenfor rammen av ovennevnte avtale
- **Olje for utvikling.** Dette er et program, initiert av Utenriksdepartementet/Norad, som skal bidra til at utviklingsland blir satt i stand til å utnytte og forvalte sine petroleumsressurser på en bærekraftig måte. Finansdepartementet - blant mange andre norske og internasjonale aktører - stiller, i den grad ressursituasjonen tilsier det, ekspertise til rådighet for bistand overfor land som har egne olje-/gassforekomster og som ønsker rådgivning i forvaltningen av petroleumsinntektene. Arbeidet ledes av et styre som består av representanter fra Utenriksdepartementet, Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet og Finansdepartementet. Norad er sekretariat for styret. Styringsgruppen samordner innsats på ca. 100 mill. kroner pr. år. I tillegg til arbeidet i styringsgruppen bidrar de relevante avdelingene i Finansdepartementet - innenfor knappe ressursrammer og prioriteringer - direkte til gjennomføring av de ulike prosjektene.

3.8 Internasjonalt miljøarbeid

Finansdepartementet deltar i en rekke arbeidsgrupper knyttet til internasjonalt miljøarbeid:

- I 2006 nedsatte Conference of European Statisticians (CES), som består av direktørene i de nasjonale statistikkbyråene, i samarbeid med OECD, Eurostat og Verdensbanken, en internasjonal arbeidsgruppe for statistikk for bærekraftig utvikling. Gruppen skal levere sin rapport i 2008. Moe deltar fra Norge.
- Finansdepartementet og Miljøverndepartementet deltar i ekspertgruppen som samordner arbeidet med bærekraftig utvikling i OECD. Blant temaene er indikatorer for bærekraftig utvikling, identifisering av hindringer for politikkreformer som kan fremme bruk av økonomiske virkemidler og redusere miljøskadelige subsidier, og analyser av den sosiale

dimensjonen ved bærekraftig utvikling.

- Finansdepartementet deltar på internasjonale møter i tilknytning til Klimakonvensjonen (FA/SØ).
- En nordisk miljø- og økonomigruppe har som hovedmål å gjennomføre analyser i skjæringsflaten mellom økonomi og miljø. Finansdepartementet deltar i gruppen
- Finansdepartementet deltar i diverse arbeidsgrupper på miljøområdet i OECD (FA/SØ/ØA).
- ECE-konvensjonen for langtransportert forurensing. Konvensjonen danner rammen for avtaler om spesifikke forurensninger mellom 36 europeiske land pluss USA og Canada. Finansdepartementet deltar i møter om framskrivninger av utslipp.
- Finansdepartementet deltar i ENVECO, en gruppe for erfaringsutveksling på miljø og økonomi som bl.a. gir råd til EU-kommisjonen.
- Finansdepartementet i Storbritannia har tatt et initiativ for styrket samarbeid mellom de europeiske finansdepartementene i klimaspørsmål, jf. Sternrapporten: "The Economics of Climate Change". Finansdepartementet vil delta aktivt her.
- Finansdepartementet deltar i det europeiske nettverket for bærekraftig utvikling (ESND).
- En tverrgående arbeidsgruppe samordner departementets arbeid med miljø-saker, herunder de viktigste internasjonale miljøspørsmålene. Gruppen ledes av ekspedisjonssjefen i Statsrådseksjonen. Linjeansvar for beslutninger i store miljøsaker ligger i avdelingene.

3.9 Konjunkturovervåking

Til budsjetttrundene utarbeides analyser og prognoser for utviklingen i internasjonal økonomi. Videre kommenteres viktige hendelser løpende.

Det vil fortsatt legges særlig vekt på å følge konjunkturutviklingen i våre nordiske naboland og de tre store økonomiske områdene USA, EU og Japan. Det vil bli lagt økt vekt på nye land som Russland og land i Asia og Latin Amerika, særlig BRIC-landene, som får stadig større betydning i verdensøkonomien.

I tillegg vil strukturpolitiske reformer innen arbeidsmarkedet, skattesystemene, pensjonssystemer, andre sosiale ytelser, og miljøspørsmål, bl.a. basert på analyser utført av OECD, være viktig i tiden framover.

3.10 Statens pensjonsfond – utland

Statens pensjonsfond – Utland er et av verdens største enkelteide fond og er i sin helhet investert på bred basis i utenlandske verdipapirmarkeder. Finansministeren har det politiske ansvar for fondet.

Når man i tillegg tar høyde for kompleksiteten i den operative forvaltningen hos Norges Bank, kreves det at Finansdepartementet aktivt søker etter internasjonalt beste praksis for å sette en høy standard for forvaltningen av fondet.

Det benyttes utenlandske rådgivere og konsulent-tjenester på særskilte områder, samtidig som det legges vekt på å ha kontakt med og utveksle erfaringer med andre aktører. Det legges videre vekt på kontakt med andre land og internasjonale institusjoner som er interessert i å lære om Norges oljefondserfaringer (se også separat omtale av Olje for utviklingsprogrammet).

Finansdepartementets ansvar for å forvalte Statens pensjonsfond – Utland håndteres i første rekke av Avdeling for formuesforvaltning (AFF), som også har ansvar for forvaltningen av Statens pensjonsfond - Norge. Ved full bemanning vil AFF ha 11 årsverk, og alle disse vil i større eller mindre grad jobbe med internasjonalt rettede saker.

3.11 Anslått ressursbruk til internasjonalt arbeid i Finansdepartementet

Ekspedisjonssjef Moe i Statsrådseksjonen er finansrådets faste stedfortreder i arbeidet med internasjonale økonomiske spørsmål.

Grovt sett kan antall årsverk som direkte medgår til internasjonalt økonomisk samarbeid i FA, SL, ØA, FMA, SØ og AFF anslås slik:

FA:	2-3 årsverk
SL:	9-10 årsverk. Av dette:
ESA	4-5 årsverk
Skatteavtaler	2 årsverk
OECD	2 årsverk

Ved full bemanning vil AFF ha 11 årsverk, og alle disse vil i større eller mindre grad jobbe med internasjonalt rettede saker.

I ØA bruker seksjonen for internasjonal økonomi (SIØ) normalt om lag 6 årsverk. Av dette:

EØS/EFTA	Knappe	2 årsverk
IMF	Knapt	1 årsverk
WTO/handelsavtaler		0,5 årsverk
Norden/Øst-Europa		1 årsverk
OECD		0,5 årsverk
Konjunkturovervåking (inkl fagsaker OECD)		1,5 årsverk

De andre seksjonene i ØA deltar i internasjonalt arbeid som en integrert del av sine fagfelt. Den direkte ressursbruken i ØA anslås grovt sett til i størrelsesorden åtte årsverk.

FMA er i stor grad direkte involvert i et løpende og betydelig arbeid i EU/EØS med hensyn til nye regler. Dette krever deretter oppfølging ved ny lovgivning, forskrifter, tolkninger, og besvarelse av henvendelser m.v. Anslått arbeidsinnsats som direkte går med til internasjonalt arbeid og direkte oppfølging av dette, hovedsaklig relatert til EU/EØS og henvendelser fra ESA, er grovt anslått til minst åtte årsverk.

SØ anslår at det gjennomgående brukes ett til to årsverk på arbeid i forbindelse med internasjonal virksomhet.

På usikkert grunnlag kan arbeidsinnsatsen som brukes direkte på internasjonalt samarbeid i Finansdepartementet anslås til i størrelsesorden 30 årsverk. I tillegg kommer arbeid som indirekte omhandler internasjonale spørsmål. Særlig arbeid i forbindelse med EU- og EØS-saker er økende. I tillegg til dette vil som nevnt 11 årsverk i AFF i større eller mindre grad jobbe med internasjonalt innrettede saker.

Finansdepartementet hadde pr. 1. januar 2007 i alt 12 medarbeidere som hadde permisjon fra Finansdepartementet for å tjenestegjøre i internasjonal virksomhet i utlandet:

Paris	OECD-delegasjonen	1	
	OECD-sekretariatet	2	(Med lønn fra Finansdep.)
Brussel	EU-delegasjonen	2	
	EU-kommisjonen	1	(Med lønn fra Finansdep.)
	Washington (den norske amb.)	1	
	EBRD	1	
	EFTA/ESA	1	
	Øst-Timor	1	
	Malawi (landøkonom ved den norske amb.)	1	
	Mosambik (landøkonom ved den norske amb.)	1	

Finansdepartementets faste spesialråd ved den norske ambassaden i Washington har bl.a. som oppgave å rapportere om økonomisk politikk og økonomisk forskning. Som nevnt i punkt 3.7 (Bistandsarbeid) ovenfor har ressursinnsatsen i forbindelse med rådgivningsvirksomhet i utviklingsland (Tanzania, Øst-Timor og programmet Olje for utvikling m.v.) vært betydelige i de senere årene, og

denne rådgivningsvirksomheten vil i tiden framover i hovedsak konsentreres om petroleumsspørsmål (skatt og fondsforvaltning).. Det tekniske bistands-samarbeidet med finansdepartementet i Tanzania er betalt av Norad, og blir avsluttet i løpet av 2007.

Oversiktene nedenfor illustrerer internasjonal erfaring, medregnet språkkompetanse, i Finansdepartementet.

	Kvinner	Menn	Totalt
Utenriktjenesten			
OECD-delegasjonen	3	5	8
Washington	0	5	5
EU-delegasjonen	1	7	8
OECD-hospitering	1	4	5
EU-hospitering	6	8	14
ESA	2	3	5
EFTA	1	1	2
FN	1	2	3
NORAD	0	3	3
Private organisasjoner i utlandet	4	12	16
Opphold ved utenlandske læresteder	22	35	57
Erfaring fra arbeid i OECD-komiteer	9	21	30

Finansdepartementets ansatte har (2006) en samlet akkumulert erfaring fra utenriktjenesten på 787 månedsverk, dvs. 65 årsverk.

Språkkompetanse:			
Tysk	31	24	55
Fransk	15	28	43
Spansk	7	5	12
Russisk	0	6	6
Italiensk	1	3	4
Portugisisk	2	0	2
Nederlandsk	1	1	2
Serbo-kroatisk	1	1	2
Japansk	1	0	1
Kinesisk	1	0	1
Gresk og gammelgresk	1	1	2
Hindi	1	0	1
Urdu	1	0	1

Engelskkompetansen er generelt bra i Finansdepartementet og er ikke tatt med her. I tillegg til de språkene som er listet opp, er det også ansatte som behersker panjabi, tamilsk, filipinsk og latin.

Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo
Tel. 22 24 90 90
postmottak@fin.dep.no
<http://www.regjeringen.no/fin>